



Justis- og
beredskapsdepartementet

FATFs oppfølging av Norge og utarbeidelse av nasjonal strategi og risikovurdering av hvitvasking og terrorfinansiering – oppdatering

Anders Schiøtz Worren, Norges delegasjonsleder til FATF / Justisdepartementet

Sundvolden, 10. november 2016



I. Bakgrunn & kontekst



Financial Action Task Force (FATF)

- Har som oppgave å sette standarder og fremme effektiv gjennomføring av regulatoriske og operasjonelle tiltak for å bekjempe hvitvasking, terrorfinansiering og finansiering av masseødeleggelsesvåpen
- 37 medlemmer, dekker 198 jurisdiksjoner
- 40 anbefalinger, sist revidert i 2012
- Utdyper blant annet diverse FN-forpliktelser
- EUs hvitvaskingsdirektiver utgjør EUs implementering av FATF-anbefalingene
- Medlemslandenes implementering evalueres

Tilbakeblikk – Evalueringsrapporten om Norge

- 18 av 40 anbefalinger kun delvis implementert (teknisk)
- For 9 av 11 effektivitetsmål kreves det «*major improvements*», dvs. vesentlige forbedringer
- Hvitvaskingsloven ikke i tråd med 2012-standardene
- Noen mangler i straffeloven og straffeprosessloven
- Mangelfulle resultater på alle områder unntatt strafforfølging av terrorfinansiering, samt internasjonalt samarbeid
- Norge plassert i FATFs forsterkede oppfølgingsprosess

II. Tiltak – gjennomført og under gjennomføring

Tiltak – regelverksutvikling

- Ny hvitvaskingslov
 - Herunder med lovforslag om register over reelle rettighetshavere
- Ny straffelov
 - Nye hvitvaskingsbestemmelser
 - Ny terrorfinansieringsbestemmelse
 - Bedre statistikk ved nye straffesakskoder
- Endringer i båndleggingsinstituttet i straffeprosessloven
- Lovregler om sivilrettslig inndragning

Tiltak – organisering og aktiviteter

- Nærpolitireformen
 - Færre politidistrikter skal gi sterkere fagmiljøer
- Riksadvokatembetets mål- og prioriteringsrundskriv
 - Høyere prioritering av hvitvasking og inndragning av utbytte
- Finansielle spor Norge rundt
 - Har gitt 41 % økning i henvendelser fra distriktene til ØKOKRIM/EFE
- Tilsynsaktivitet
 - AML/CFT en større del av generelle tilsyn
 - Større bruk av temabasert tilsynsbesøk øremerket AML/CFT
 - Mer veiledning: i) Rundskriv om eiendomsmegleres hvitvaskingsrisiko, ii) Frysveilederen, iii) Nytt hvitvaskingsrundskriv i slutten av november

III. Særlig om: Koordinering & samarbeid Nasjonalt risikovurdering Strategi

Koordinering & samarbeid

- Kritikken fra FATF
 - Et fragmentert regime
 - Flere fremhevede svakheter omhandler samarbeidet i det totale AML-regimet
- Kontaktforum
 - Deltakelse fra Justisdepartementet, Finansdepartementet, Utenriksdepartementet, Riksadvokatembetet, Politidirektoratet, PST, Finanstilsynet, ØKOKRIM/EFE, Politihøgskolen (& Privat sektor)
 - Mandat: i) Risikovurderinger, ii) Samordning av strategier og tiltak, iii) Utvikle samarbeid mellom myndigheter og privat sektor, iv) Oppfølging av internasjonal regelverks- og normutvikling
- Nøkkeltema i strategien

Nasjonal risikovurdering – hvorfor & hvordan

- En risikobasert tilnærming krever et veldokumentert og helhetlig kunnskapsgrunnlag
- Behov for en bred analyse av trusler, sårbarheter og konsekvenser i det totale anti-hvitvaskingsregimet
- Krever en samlet erfarings- og kunnskapstilførsel fra aktørene, med en omforent forståelse av risikobildet
- Skal danne grunnlag for risikodempende tiltak
- Utgangspunkt for riktig prioritering av ressursene

Nasjonal risikovurdering 2 - 2016

- Bredt sammensatt arbeidsgruppe med deltakelse fra relevante operative etater, samt privat sektor
- Metodikk
 - Risiko identifiseres, analyseres og evalueres som en funksjon av trusler, sårbarhet og konsekvens
 - Identifisering av hvitvaskings- og terrorfinansieringstrusler, utsatte sektorer, og sårbarheter i regimet
 - Risikoen forstås som et uttrykk for forholdet mellom trusselen mot en sektor, og denne sektorens sårbarhet for den spesifiserte trusselen
 - Seleksjonsprosess med utsjalting av sektorer/områder med lav risiko. Sektorer og områder omfattet av rapporten er derfor de som i utgangspunktet er vurdert å være forbundet med en klar hvitvaskings- eller terrorfinansieringsrisiko

Hvitvaskingsforbrytelser - kontekst

	Sanns.	Konsek.	Score
Hvitvasking	12	8	96
Skattekriminalitet	10	9	90
Avgiftskriminalitet	10	9	90
Bedrageri	10	8	80
Trygde- & subsidieb.	10	8	80
Korrupsjon	8	9	72
Verdipapirkriminalitet	8	8	64
Øk. utroskap og underslag	8	7	56
Konkurskriminalitet	8	7	56
Konkurranseskriminalitet	7	7	49
Forfalskningskriminalitet	7	6	42

Konsekvens	12	24	36	48	60	72	84	96	108	120	132	144	
	11	22	33	44	55	66	77	88	99	110	121	132	
	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100	110	120	
	9	18	27	36	45	54	63	72	81	90	99	108	
	8	16	24	32	40	48	56	64	72	80	88	96	
	7	14	21	28	35	42	49	56	63	70	77	84	
	6	12	18	24	30	36	42	48	54	60	66	72	
	5	10	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60	
	4	8	12	16	20	24	28	32	36	40	44	48	
	3	6	9	12	15	18	21	24	27	30	33	36	
	2	4	6	8	10	12	14	16	18	20	22	24	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	

Kilde: ØKOKRIMs risikovurdering av økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet, 2015-2016

Sannsynlighet



NRA – risiko i rapporteringspliktig sektor

- Finanstilsynets risikoklassifisering
- Store variasjoner innad i sektorer
- Innebærer ikke en blankofullmakt til å drive lite kontroll dersom en opererer i en bransje med moderat eller lav risiko

Rapporteringspliktig sektor	Risiko
Banker	Høy
Betalingsforetak og agenter for utenlandske betalingsforetak	Høy
Eiendomsmeglere og eiendomsformidling	Moderat
Advokater	Moderat
Finansieringsforetak	Moderat
E-pengeforetak	Moderat
Forhandlere av verdifulle gjenstander	Moderat
Forsikringsselskaper og forsikringsformidling	Lav
Kredittforetak	Lav
Revisorer	Lav
Regnskapsførere	Lav
Verdipapirforetak	Lav

NRA – Utbytte fra primærforbrytelser

- Kriminalitet som genererer stort utbytte i Norge, er tett knyttet opp mot Norges næringsstrukturer
- Ofte knyttet til skatte- og avgiftsunndragelser
- Det er en økende trend at kriminelle benytter legale næringsstrukturer som en del av sin kriminelle virksomhet eller utnytter dem for å maksimere profitt.
- Større organiserte bedragerier, knyttet i stor grad til utviklingen i digital teknologi, herunder fremveksten av sosiale medier og internettbaserte betalingsplattformer.
- Organisert kriminalitet genererer også store utbytter på nye områder, som ulovlig avfallshåndtering og ulovlig handel med avfall, samt menneskesmugling og -handel.
- Utbyttet fra primærforbrytelser genereres i økende grad i andre former enn kontanter.

NRA – terrorfinansieringstrusler

- Flytting av penger til terrorisme fortas der det er mulig, billig og raskt
- Overføres via pengeformidlere, banker og i form av kontanter (smuglet/deklarert)
- Sendes fra Norge til konfliktområder og dets nærliggende områder
- Det er grunn til å tro at penger som er blitt samlet inn i Norge, ved noen anledninger har blitt brukt til å finansiere terrorisme eller grupper som er kjent for å bruke terrorisme som virkemiddel
- Risikoen for at frivillige organisasjoner blir brukt til finansiering og støttevirksomhet til terrorisme er knyttet til mindre organisasjoner, med liten grad av kontroll og rapportering, og som opererer i konfliktområder
- Også en risiko knyttet til at norske finansinstitusjoner kan bli utnyttet i forbindelse med at pengestøtte til terrorisme føres i transitt gjennom Norge

NRA - Reelle rettighetshavere

- Utfordringen med å identifisere reelle rettighetshavere er en generell sårbarhet for hvitvaskings- og terrorfinansieringsregimet
- Verifisering av identitet er en utfordring for finansforetakene, og forvalterkonti benyttes for å tilsløre reelt eierskap for verdipapirforetak
- Kompliserte og internasjonale eierskapsstrukturer og stråmannsarrangementer benyttes også for å tilsløre reelt eierskap for profesjonelle aktører og ved omsetning av eiendommer
- Dette ses særlig innenfor arbeidslivskriminaliteten

NRA – Hovedinntrykk

- Ingen sjokk
- Grundig og systematisk gjennomgang
- Dokumenterer i stor grad tidligere inntrykk og funn
- Omforent risikoforståelse mellom relevante myndigheter, og privat sektor
- Bred og samlet oversikt over risikoene og utviklingstrekk i forskjellige sektorer
- I all vesentlighet sammenliknbart med andre relevante land, og deres risikovurderinger

Formål og bruk av NRA'en

- Anvendelse av risikovurderingen
 - Rapporteringspliktige – utgangspunkt for den enkelte aktørs arbeid med å kartlegge risikoen i egen virksomhet
 - Tilsyn – grunnlag for utvelgelse av tilsynsobjekter og gjennomføring av tilsyn
 - ØKOKRIM/EFE – anvendes i operativ analyse
 - Politiet – anvendes i strategisk, taktisk og operativt arbeid
 - Departementene – grunnlag for ressursprioriteringer og regelverksutvikling

Regjeringens strategi

- Første utgave
- Bygger på risikobildet og identifiserte mangler
- Vekt på tiltak på tvers av myndighetsområdene
- Totalt 18 tiltak, med frister for gjennomføring

- Del 1 - Risiko og kunnskap
 - Oppdateringer av NRA'en
 - Lokale risikovurderinger supplerer
 - Bekjentgjøring og anvendelse av risikoinformasjonen
 - *Risikoerkjennelse og forståelse* hos myndigheter og privat sektor

Regjeringens strategi (forts.)

- Forebyggende tiltak, rapportering og tilsyn
 - Tettere samarbeid mellom relevante myndigheter og rapporteringspliktige
 - Informasjonsutveksling – erfaring fra tilsyn
 - Veiledning i regelverk og rapportering
- Finansiell etterretning, etterforskning og inndragning
 - Videreutvikle utdanningstilbud innen finansiell etterforskning
 - Rutiner for formidling og anvendelse av finansiell etterretning
 - Utvikling av statistikk for anvendelsen av finansiell etterretning, samt for beslag, hefte og inndragning

Regjeringens strategi (forts.)

- Finansiering av terror og finansiering av spredning av masseødeleggelsesvåpen
 - Strategisk samarbeid mot finansiering av terror og masseødeleggelsesvåpen
 - Tiltak mot risikoutsatte frivillige organisasjoner og innsamlinger
 - Ulovlig betalingstjenestevirksomhet – strafferamme og strafforfølging
- Internasjonalt samarbeid
 - Statistikk
 - Tilsynssamarbeid – særlig om agenter og hjemlandstilsyn
 - Reelle rettighetshavere – grenseoverskridende eierskapsstrukturer

Noen avsluttende poenger

- Tett forhold mellom risikovurdering og strategi
- Viktigheten av god samordning. Fremskrittene kommer kun når de forskjellige aktørene i regimet gjennomfører koordinerte tiltak
- En klar ambisjon om at både myndigheter og privat sektor gir feltet høy prioritet



Justis- og
beredskapsdepartementet

Spørsmål og/eller takk for meg

